

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: pintura sobre tela

OBJECTE: quadre

MATERIAL / TÈCNICA: pintura a l'oli sobre tela

TÍTOL / TEMA: Profeta Elies

AUTOR: Antoni Peitaví (atribuït per Mn. Pere Pujol)

DATA / ÈPOCA: s XVI

DIMENSIONS: 192 x 95,5 cm (el marc de llistons va a sobre del quadre)

PROCEDÈNCIA: Catedral de Sta. Maria de la Seu d'Urgell (Alt Urgell). Forma part d'un conjunt de 16 teles que estan distribuïdes entre la Sala Capitular i la sagristia de la catedral.

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 12491

COORDINACIÓ: Maite Toneu

RESTAURACIÓ: Maria Sala i les becàries Amanda Cerdà i Teresa Schreibweis

ANY/S DE LA RESTAURACIÓ: 2016

INFORMACIÓ HISTORICOARTÍSTICA: Joan Albert Adell, Pere Beseran i Ramon, Albert Sierra i Reguera, Albert Villaró i Boix. «La catedral de la Seu d'Urgell» [Barcelona, ANUARIO DE ESTUDIOS MEDIEVALES (AEM)], 40/1, gener-juny del 2010, p. 251-291.

FOTOGRAFIES: Ramon Maroto (CRBMC). Fotografies de procés: Maria Sala i Amanda Cerdà

DADES HISTÒRIQUES

El quadre és una representació de cos sencer del profeta Elies, i forma part d'un conjunt de 16 grans teles, dedicades als patriarques i els profetes de l'Antic Testament. Cap al 1925, Mn. Pere Pujol (antic arxiver) va localitzar-ne tretze a les golfes del temple, que després es van col·locar a l'aula dels sínodes, damunt de la Capella de la Pietat (capella on actualment se situa el Museu Diocesà d'Urgell), i finalment es van col·locar entre la Sala Capitular i la sagristia de la catedral.

Mn. Pere Pujol l'atribueix a Antoni Peitaví, però no hi ha cap prova documental que ho corrobori. La seva cronologia, malgrat tot, podria ser del segle XVI.

La restauració, durant l'any 2015, de dos dels patriarques (Joseph i Judà) i aquest any un dels profetes (Elies) ha permès recuperar una obra d'una qualitat artística molt superior a la que es preveia, i fa possible, a mesura que es vagi restaurant el conjunt, que es pugui fer una atribució i datació més acurades.

És de notable importància la pervivència d'un conjunt d'aquesta magnitud sense que s'hagi perdut cap quadre i sense que hi hagut una dispersió geogràfica de les peces.

ESTAT DE CONSERVACIÓ

L'obra presentava un reentelatge que feia la funció de suport, ja que la tela original havia perdut aquesta funció. La tela de reentelatge tenia estrips i pèrdua d'adhesió amb la tela original, mentre que l'original presentava un estat deficient, amb diverses pèrdues. Per altra banda, hi havia una repintada general, de factura molt inferior a la pintura original, que no deixava veure la visió real de la pintura i ocultava elements arquitectònics, decoracions en la roba i detalls preciosistes en cabells i carnacions.

PROCÉS DE CONSERVACIÓ-RESTAURACIÓ

Seguint el mateix procediment que amb les altres teles ja restaurades, primer s'ha fet un estudi exhaustiu de l'obra per determinar l'abast de les antigues intervencions, i com aquestes afecten l'estrat original. També, s'ha fet l'examen de l'obra amb llum rasant, llum ultraviolada, llum

infraroja i raigs X, i s'ha confirmat que, oculta per les repintades, hi ha la pintura original de gran qualitat pictòrica.

El tractament s'ha iniciat amb l'eliminació de les repintades (probablement del s. XIX) amb control dels nivells de pH i concentració iònica dels sistemes aquosos emprats, i evitant la penetració i retenció dels dissolvents, mitjançant sistemes gelificats. A diferència dels dos primers quadres restaurats, en aquest el tractament del suport ha consistit a mantenir el reentelatge i a consolidar els estrips i forats de les dues teles. S'ha fet microsutura, i s'han aplicat empelts de tela de lli de característiques i comportament físic similars a l'original.

Atès que els resultats de les anàlisis del laboratori han confirmat l'absència de vernís en la pintura original, s'ha decidit no aplicar cap capa final de vernís, per preservar la tècnica originària. La reintegració cromàtica ha estat mínima i s'han utilitzat aquarel·les.

Amb dissolvents gelificats, s'ha descobert la policromia original dels llistons d'emmarcament, que restava oculta sota una repintada de purpurina molt degradada.

Com a presentació final, s'ha millorat el sistema de subjecció del marc al bastidor per facilitar el seu desmuntatge, i s'ha fet la protecció del revers amb un teixit de polietilè transpirable d'alta densitat, per protegir la tela de la pols i de la brutícia i reduir lleugerament les oscil·lacions d'HR.

Fotografies d'abans i després de la intervenció

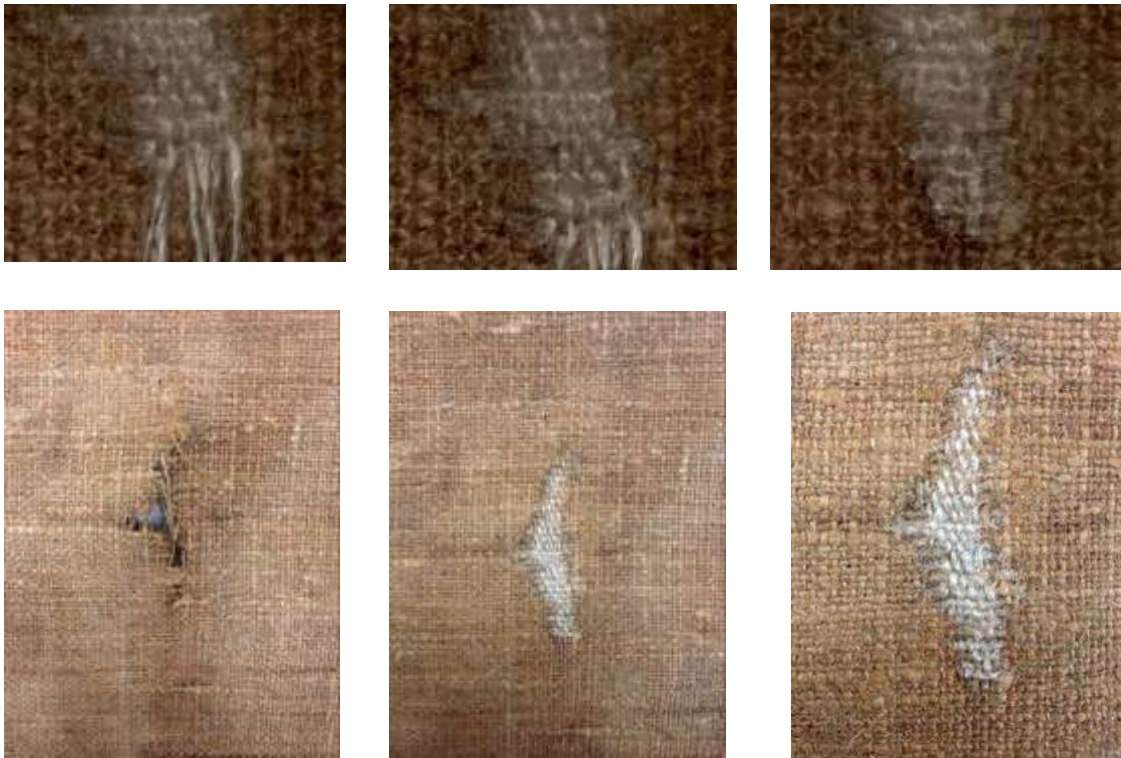
Procés: separació del marc amb cunyes de fusta i la prova amb les cunyes amb bomba d'aire i no ha funcionat

Procés: neteja i remoció de la purpurina que cobreix la pintura original del marc

Procés: descoberta de la pintura subjacent amb la remoció de la repintada amb dissolvents aplicats amb gel

Procés: sutura d'estrips de la tela del reentelatge amb el mètode de la microcirurgia tèxtil amb fils de lli

Consolidació del suport amb empelts de tela de lli preparats amb massilla. En els estrips que no es possible la microsutura s'han tractat Tetex® preparat amb l'adhesiu termofusible.

Detalls de la pintura original després de la remoció de la repintada